

Хмельницький національний університет

Кафедра слов'янської філології

ПОЛОНІСТИКА НА ПОДІЛЛІ

Хмельницький 2022

Полоністика на Поділлі

Полоністика на Поділлі: альманах кафедри слов'янської філології : електронне видання. Голова редколегії Н. В. Подлевська; відповідальна за випуск Н. М. Торчинська. Хмельницький, 2022. 100 с.

Електронне видання рекомендоване до випуску на засіданні кафедри слов'янської філології (протокол № 3 від 30 жовтня 2022 року)

Альманах «**Полоністика на Поділлі**» є результатом засідання круглого столу «Дослідження молодих науковців-полоністів», проведеного у рамках Всеукраїнського науково-методичного семінару «Полоністика на Поділлі» (12 жовтня 2022 року), та містить інформацію про відомих польських науковців, життєвий і творчий шлях яких пов'язаний із Поділлям зокрема та Україною загалом, про розвиток полоністики на Хмельниччині, пам'ятки культури, засновані поляками у різні роки. Заслугує на увагу також рубрика спогадів, подяк, розповідей «Із вдячністю до Польщі».

ЗМІСТ

<i>Подлевська Неля, Серкова Юлія.</i> Діяльність Українсько-польського центру європейської інтеграції в Хмельницькому національному університеті	3
<i>Войталюк Світлана.</i> Dziedzictwo Potockich w Stanisławowie	12
<i>Горячок Інна, Горячок Анастасія.</i> Становлення навчання польської мови у Городку Хмельницької області	18
<i>Гулько Світлана, Савка Юлія.</i> Вплив поляків на розвиток культури на Поділлі	24
<i>Каранозюк Уляна.</i> Внесок Фрідріха Мошинського в розвиток Волочиського краю	34
<i>Коваль Марина.</i> «Польська мова» як вибіркова дисципліна у Хмельницькому національному університеті	38
<i>Козоріз Максим.</i> Януш Острозький – засновник костелу Святої Анни в Полонному	43
<i>Колоднюк Вікторія.</i> Barbara Sanguszkowa – słynna filantropka z XVIII wieku w Zasławiu	48
<i>Слівська Анастасія, Киричок Юлія.</i> Діяльність польських просвітителів у західних регіонах України	56
<i>Торчинська Наталія, Торчинський Михайло.</i> Внесок польських науковців в українську діалектологію	62
<i>Федорчук Ірина, Савельєва Вікторія.</i> Історичні взаємозв'язки польського та українського народів	70
<i>Халецька Анастасія.</i> Оборона Кам'янецької фортеці: роль Є. Володиєвського	76
Спогади, розповіді, подяки	
<i>Бойко Анастасія.</i> З історії життя родичів-поляків	82
<i>Москаленко Анна.</i> Із вдячністю до Польщі...	86
<i>Радайкіна Тетяна.</i> Польщо, рідна, дякуємо!	92
<i>Шабатура Анна.</i> Wojna wskazuje nam kto jest naprawdę człowiekiem	96

*Наталія Торчинська, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри слов'янської філології,
Михайло Торчинський, доктор філологічних наук, професор
кафедри української філології,
Хмельницький національний університет*

ВНЕСОК ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ В УКРАЇНСЬКУ ДІАЛЕКТОЛОГІЮ

У статті запропоновано інформацію про внесок польських науковців, вихідців з українських земель, у розвиток вітчизняної діалектології; запропонований матеріал є елементом довідника «Діалектологія в іменах».

Ключові слова: діалектологія, польські та українські науковці, праці з діалектології.

Artykuł zawiera informacje o wkładzie polskich naukowców, rdzennych mieszkańców ziem ukraińskich, w rozwój dialektologii narodowej; proponowany materiał jest elementem podręcznika «Dialektologia w imionach».

Słowa kluczowe: dialektologia, naukowcy Ukrainy i Polski, prace z dialektologii.

У світі не існує мов, у структурі яких не виділяли б діалектів, тому різновиди місцевого мовлення постійно привертають увагу науковців. Звісно, українська діалектологія як наука репрезентована низкою глибокозмістовних праць вітчизняних дослідників, які зосереджували увагу на фонетичних, лексичних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних діалектних особливостях північного, південно-західного та південно-східного наріч нашої мови. Проте питанням українських діалектів у різний період також приділяли увагу і польські лінгвісти, що зумовлено різними причинами, зокрема і їхнім українським походженням, і міжмовними взаємозв'язками, і, зрештою, звичайною зацікавленістю мовою іншої держави. Оскільки сусідні народи не

існують відокремлено, то й можемо говорити про низку адстратних явищ на кордонах, про діалектні вкраплення у структурі обох мов і загалом про певні спільні ознаки в літературних мовах.

Мета статті – на основі праці «Українські мова. Енциклопедія» узагальнити інформацію про внесок польських науковців у розвиток української діалектології, коротко схарактеризувати їхні праці, у яких хоча б дотично висвітлено питання функціонування українських говірок.

ДЕЙНА Кароль (10. 11. 1911 р., с-ще Великі Борки, тепер Тернопільського району Тернопільської обл. – 17. 04. 2004 р.,

Лодзь) – польський мовознавець-славіст, доктор філологічних наук, професор, академік Польської АН. Закінчив Львівський університет. Із 1945 р. працював у Лодзинському університеті та Лодзинському відділі Польської АН. Досліджував слов'янські (українські, польські, чеські) діалекти, розробляв теоретичні проблеми лінгвістичної географії, засади діахронічної інтерпретації лінгвістичних карт та атласів,

теоретичні і практичні питання діалектологічної лексикографії. Детально описав фонетику й граматику українських наддністрянських говірок, на підставі картографування визначив їхнє внутрішнє членування і диференційні риси, якими наддністрянський говір протиставляється іншим говорам («Подільсько-волинське мовне суміжжя» (1938); «Українські говірки на захід від Збруча» (1947); «Українські говірки Тернопільщини» (1957) та ін.). Вивчав українсько-польські та українсько-білоруські міждіалектні контакти («Польські елементи в західноукраїнських діалектах» (1948); «Мовна належність брестсько-пінських говірок» (1977), усі праці – польською мовою) та ін. [2, с. 133–134].

ЗІЛИНСЬКИЙ Іван Михайлович

(22. 05. 1879 р., с. Красна, тепер Кросненського повіту, Польща – 20. 04. 1952 р., Прага) – український мовознавець у Польщі, Чехії, Словаччині. 1907 року закінчив Віденський університет, працював у Ягеллонському (Краків) та у Карловому (Прага) університетах. Автор низки праць з українського мовознавства, зокрема з української діалектології: *«Проба упорядкування українських говорів»* (1913), *«До питання про діалектологічну класифікацію українських говорів»* (1924), *«Карта українських говорів»* (1933), *«Границі бойківського говору»* (1938) [2, с. 204].

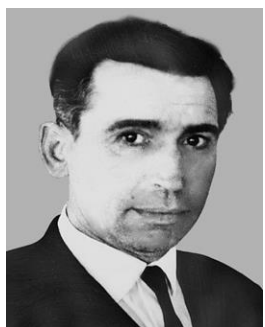

КАРАСЬ Мечислав (11. 02. 1924 р.,

с. Пшендзель, пов. Ніско Тарнобжеського воєводства – 10. 08. 1977, Краків) – польський мовознавець, доктор філологічних наук, професор. Закінчив Ягеллонський університет у Кракові, працював у ньому доцентом, професором, ректором. Досліджував проблеми польської і слов'янської діалектології та ономастики, польсько-українські міжмовні зв'язки (*«Про народні говори Ряшівщини»* (1969)). Опрацював і опублікував (разом із Й. Дзендзелівським) архівні українські діалектні матеріали, зібрані у 1926 – 1932 рр. І. Зілинським переважно в наддністрянських і надсянських говірках (*«Дослідження з української та польської діалектології. З матеріалів колишньої кафедри східнослов'янських мов Ягеллонського університету»* (1975)). Співавтор книги *«Studia nad dialektologią ukraińską i polską»* (Kraków, 1975) [1].

КОНДРАТЮК Міхал (6. 03. 1934 р., с. Дубіни, тепер Гайнувського повіту Підляського воєводства) – польський мовознавець, доктор філологічних наук, професор. Закінчив факультети російської та білоруської філології Варшавського університету. У 1960–1992 рр. працював в Інституті слов’язнавства Польської АН, потім – у Білостоцькому філіалі Варшавського університету (із 1997 р. – Білостоцький університет) керівником кафедри білоруської філології. Досліджує формування і розвиток ойконімії, балто-слов’янські, польсько-білоруські та польсько-українські міжмовні контакти: *«Вокалізм білорусько-українських говорів Гайнувського повіту»* (1964); *«Деякі лексичні запозичення у говірках польсько-українсько-білоруського пограниччя»* (2000); *«Імператив у говірках польсько-білорусько-українського порубіжжя»* (2002), лінгвогеографічним методом вивчає українські та білоруські говірки польсько-східнослов’янського суміжжя [2, с. 266–267].

КУРАШКЕВИЧ Владислав (22. 02. 1905 р., м. Влодава, тепер Люблінського воєводства – 10. 03. 1997 р., м. Познань) – польський мовознавець, член Польської академії мистецтв, Польської АН. Закінчив Львівський університет, викладав у гімназіях, згодом – професор Люблінського, Вроцлавського, Познанського університетів. Автор низки праць із діалектології східнослов’янських мов, зокрема української мови: *«Нарис східнослов’янської діалектології»* (1954), *«Нові уваги до розвитку українського ікавізму»* (1976), *«Українські й білоруські дифтонги та їх редукція»* (1978) [2, с. 287–288] .

ЛЕСІВ Михайло (3. 05. 1928 р., с. Стара Гута, тепер у складі с. Гончарівка Монастириського району Тернопільська обл. – 15. 07. 2016 р.) – польський мовознавець, україніст і славіст, доктор філологічних наук. Закінчив Люблінський католицький університет, стажувався у Київському університеті (з історії української мови). У 1973 – 1974 рр. читав курси лекцій з українського мовознавства в Гарвардському університеті (Кембридж, США). Від 1992 р. – завідувач кафедри філології Інституту

слов'янської філології Університету ім. М. Кюрі-Склодовської та завідувач кафедри слов'янських мов Католицького університету. Автор праць з українського та слов'янського мовознавства, ономастики, історії і культури мови, фольклористики, а також з української діалектології: *«Діалектні фонетичні елементи в галицьких віршованих драмах 17–18 ст.»* (1961), монографія *«Українські говірки у Польщі»* (1997) [2, с. 311].

ОСОВСЬКИЙ Лешек (1. 04. 1905 р., Варшава – 10. 02. 1996 р., там само) – польський славіст, доктор слов'янської філології. Закінчив Ягеллонський університет у Кракові. Читав лекції у Львівському університеті (1935 – 1939), із 1946 р. – професор Вроцлавського і Опільського університетів. У 1964 – 1975 рр. був професором Познанського університету,

де заснував кафедру русистики. Дослідник польської та східнослов'янських мов. Питання української мови розглядав у працях: *«З діалектологічних досліджень з білорусько-українського пограниччя»* (1933), *«Про проблему українсько-білоруського*

мовного кордону. *Стан досліджень»* (1939), *«Діалектні білорусько-українські місцеві назви на -і́а»* (1955) [2, с. 448].

РІГЕР Януш (20. 09. 1934 р., Краків) – польський мовознавець, доктор філологічних наук, професор. У 1955 р. закінчив Ягеллонський (Краків) університет. Із 1960 р. працює в Інституті славістики Польської АН, у 1972 – 1991 рр. завідував сектором української мови, а з 1993 – полоністичним центром. Викладач Варшавського, Лодзинського та Католицького університетів. Основні праці з української діалектології:

«Атлас бойківських говірок» (т. 1 – 7, 1980 – 1991 рр., у співавт.), *«Про декілька запозичень з румунської мови в західноукраїнських говорах Карпат і Підкарпаття»* (1979), *«Лексика та ономастика Лемківщини»* (1995), *«Лексичний атлас гуцульських говірок»* (1996); усі польс. мовою. Відповідальний редактор 3-го тому *«Общекарпатского диалектологического атласа»* (1991) [2, с. 552].

ЧИЖЕВСЬКИЙ Фелікс (3. 04. 1949 р., с. Заріка Люблінського воєводства, Польща) – польський мовознавець, доктор гуманітарних наук. Закінчив Люблінський університет, у якому й працює; із 2003 р. – директор Інституту славістики. Досліджує польські та українські говори, фольклор українсько-польського порубіжжя. Основні праці: *«Вплив наголосу на розвиток вокалізму в українських говорах Влодавщини»* (1986), *«Фонологічні системи голосних в українських влодавських*

говорах» (1989), *«Про проблеми мовної інтерференції в українських говорах східної Люблінщини»* (1988), *«Полонізми в українських говорах Побужжя»* (1989), *«Фонетика і фонологія польських і українських говорів південно-східного Піддяшшя»*

(1994; усі праці – польс. мовою). Уклав регіональний двомовний атлас, який, зокрема, відбиває вплив різних чинників на динаміку структури українських говірок у польськомовному оточенні («Атлас польських і українських говірок Володавицини», 1986 р.) та регіональну діалектну хрестоматію («Польські та українські діалектні тексти зі східної Люблінщини», 1998 р., у співавт.) [2, с. 793].

ШТІБЕР Здислав (7. 06. 1903 р., с. Щакова, поблизу м. Яворова, тепер Львівської обл. – 12. 10. 1980 р., Варшава) – польський мовознавець, доктор філологічних наук, член Польської АН. Закінчив Ягеллонський університет (Краків), був професором Львівського, Ягеллонського, Лодзинського, Варшавського університетів. Із 1961 р. – керівник відділу слов'янознавства Польської АН. Досліджував проблеми польської, слов'янської діалектології та загального

мовознавства, фонології, ономастики, історії мови. Питанням української діалектології присвячено праці: «Польський і словацький вплив на лемківські говори» (1936), «Русинські говори на захід від Опору» (1938), «Причинки до лексики українських говірок у Карпатах» (1956), «Лінгвістичний атлас давньої Лемківщини» (т. 1 – 8, 1956 – 1969 рр.), «З історичної фонетики лемківського говору» (1958), «Система вокалізму давньої Лемківщини» (1960), «Система консонантизму давньої Лемківщини» (1963) [2, с. 807].

ЯНІВ Ян (22. 11. 1888 р., с. Мошківці, тепер Калуського району Івано-Франківської обл. – 17. 12. 1952 р., Краків) – польський філолог, доктор філологічних наук, член Польської АН. Закінчив Львівський університет, у 1913 – 1914 рр. навчався у Німеччині та Швейцарії. Під час Першої світової війни потрапив у російський полон: у 1918 – 1921 рр. був професором

Ташкентського університету (тепер Узбекистан). У 1923 – 1941 та 1944 – 1945 рр. працював у Львівському університеті; від 1945 р. – професор Ягеллонського університету (Краків). Праці присвячені польському, чеському та українському мовознавству. Досліджував фонетику, морфологію і лексику українських діалектів («*Малоруська говірка Мошківців і Сивки Наддністрянської на тлі навколишніх сіл*»,

1926 р.; «*З фонетики русинських говірок*», 1928 р., польс. мовою), проблеми діалектогенезу, зокрема походження гуцульського діалекту. Зібрав великий діалектний лексичний матеріал («*Slownik huculski*», Краків, 2001; опрацював і підготував до друку Я. Рігер) [2, с. 813].

Як свідчить вищевикладена енциклопедична інформація, польські діалектологи здебільшого приділяли увагу галицьким, гуцульським, бойківським, лемківським говіркам, тобто мовленню тих територій, які довгий час перебували під впливом Польщі. Щодо подільських говірок, то про них частково писали лише К. Дейна та Ф. Чижевський.

Отже, як бачимо, більшість із польських науковців народилися на теренах України, що, імовірно, і спонукало їх до вивчення українських говірок, бо лише перебування в певному мовному середовищі дозволяє правильно й чітко схарактеризувати мовні особливості і зробити вагомі висновки, які є цінними в українсько-польській лінгвістиці.

Список використаної літератури

1. Карась Мечислав. Енциклопедія сучасної України. 2012. Т. 12. URL : <https://esu.com.ua/article-9685> (дата звернення: 26.10.2022).

2. Українська мова. Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О. О. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.

Ірина Федорчук, студентка ОПП «Філологія. Польська мова і літератури, друга мова – англійська»;

*Вікторія Савельєва, студентка ОПП «Філологія. Польська мова і літератури, друга мова – англійська»,
Хмельницький національний університет*

ІСТОРИЧНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПОЛЬСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДІВ

У статті проаналізовано окремі аспекти історичних взаємозв'язків українського та польського народів від найдавніших часів до 2022 р.; окреслено рівень сучасної допомоги Польщі Україні.

***Ключові слова:** українсько-польські відносини, історія, політика, сучасний етап, війна.*

Artykuł analizuje historyczne współzależności narodów ukraińskiego i polskiego; także stosunki dyplomatyczne między Polską a Ukrainą; obejmuje najważniejsze okresy

***Słowa kluczowe:** relacje, historia, ludzie, polityka, scena współczesna, wojna.*

Історія відносин між Україною та Польщею сьогодні має особливе значення, позаяк сприяє розвитку взаємодії у різних суспільних сферах. Із відновленням незалежності України і демократизацією Польщі принципово нового характеру і масштабів набули традиції міждержавної співпраці, закладені ще у 1917–1920 рр. Їхня активізація і поглиблення посилюється на тлі євроінтеграційних процесів і агресивної політики Росії. Польща стала реальним промоутером українського євроатлантичного руху. Упродовж останнього 30-річчя Україна та Польща започаткували нову сторінку українсько-польських взаємин, співпраці та партнерства, уклали низку договорів, заклали основи для утвердження рівноправного статусу поляків в Україні й українців у Польщі.

Метою дослідження є формування уявлення про політичні, соціально-економічні, культурні зв'язки між українським та польським народами, які існували протягом другої половини X – початку XXI ст.

Початок взаємин українського і польського народів

Одна з найбільш ранніх подій історії відносин Київської Русі та Польської держави, зазначених у літописах, сягає 980 років, коли київський князь Володимир Святославич відвоював у поляків східнослов'янські Червенські міста (у верхів'ях Західного Бугу). 1018 року Святополк Окаяний, який втік із Києва, звернувся за допомогою до польського короля Болеслава I Хороброго, який зумів перемогти Ярослава Мудрого в битві на річці Бузі. Київський похід Болеслава I увінчався взяттям міста, проте Болеслав, замість того, щоб передати владу Святополку, почав правити в місті сам. Обурені жителі Києва підняли повстання, у ході якого почали «бити ляхів». Болеслав утік зі скарбницею і полоненими сестрами Ярослава Мудрого. Червенські міста знову опинилися під владою Польщі, а повернуті були Ярославом Мудрим і його братом Мстиславом Хоробрим 1030-1031 роках. Подібні події сталися 1069 року, коли князь Ізяслав Ярославович втік до Польщі до свого племінника Болеслава II Сміливого і той, здійснивши похід на Київ, втрутився в руську династичну суперечку на користь Ізяслава. Згідно з легендою, меч-реліквія на ім'я Щербець, який використовували при коронації польських королів, отримав щербину при ударі Болеславом I або Болеславом II об Золоті ворота в Києві. Пізніше, в період феодальної роздробленості, Червенські землі входили до складу Волинського і Галицько-Волинського князівства, а в XIV столітті їх знову захопила Польща. Сьогодні ця область, відома також як Червона Русь, розділена між Польщею, Україною та Білоруссю. Як і Русь, Польща зазнала на собі в XIII столітті кілька монгольських вторгнень, однак, незважаючи на руйнування, монгольське іго над польськими землями встановлено не було, що згодом забезпечило

Польщі перевагу в розвитку торгівлі, культури і суспільних відносин. 1340 року помер Володимир Львович, останній галицький престолонаслідник з династії Рюриковичів, після чого Галицьке князівство було захоплено військом Казимира III і приєднано до Польського королівства [8].

Відповідно до Берестейського миру, підписаного 9 лютого 1918 року між Україною та Центральними державами, питання українсько-польського кордону мала остаточно вирішити комісія на підставі «етнографічних відносин і з узгодженням бажань населення» [6, с. 372–387].

Тверда позиція Києва в питанні реалізації умов Брестського миру щодо північно-західних кордонів змусила Регентську раду Королівства Польського ініціювати встановлення дипломатичних відносин з Україною. До Києва прибув Станіслав Ванькович – представник в ранзі надзвичайного посла і уповноваженого міністра. Одночасно з цим в Східній Галичині почалася війна між ЗУНР і Польщею, у якій Наддніпрянська Україна виступила на стороні галицьких українців. Таким чином, на кінець 1918 року Україна фактично опинилася в стані війни на два фронти, одночасно ведучи бойові дії як проти більшовиків, так і проти поляків [3, с. 448].

У міжвоєнній Польщі, вже під час Другої світової війни, становище українців було важким. Школи національних меншин масово закривалися, а суспільне життя підлягало стрімкій полонізації [9].

Після завершення Другої світової війни у серпні 1945 року було підписано договір про кордон між Польщею та СРСР, який зафіксував кордон між ПМР та УРСР, що з певними поправками 1951 року зберігається донині як кордон між Польщею та Україною. Пізніше було проведено фактичний обмін населення, частину українців із території Польщі депортували до СРСР, а більшість поляків УРСР депортували до Польщі [9].

Сучасний етап польсько-українських відносин

Про новий етап у розвитку стосунків польського та українського народів варто говорити, починаючи з 1989 року, коли Україна робила перші кроки до своєї незалежності.

У вересні 1989 року група польських парламентарів прибула до Києва на установчий з'їзд Народного Руху України. Вони підтримали прагнення національно-демократичних сил України. Саме тоді були закладені підвалини нової моделі польсько-українських відносин [2, с. 62–63].

Про прогрес у польсько-українських стосунках свідчила й ухвала Сенату Польщі від 27 липня 1990 р. з приводу проголошення Україною 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет. У цьому документі, зокрема, відзначається: «Поляки, які свободу і незалежність Вітчизни вважають своїми основними цінностями, цілком розуміють той переломний момент в історії України, сусіда, з яким бажають жити як рівні і близькі собі народи, а також розвивати співпрацю у всьому...» [5, с. 63].

13 жовтня 1990 р. в Києві було підписано Декларацію про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин. У статті з цієї Декларації записано: «Українська Радянська Соціалістична Республіка і Республіка Польща не мають одна до одної жодних територіальних претензій і не будуть висувати таких претензій у майбутньому» [4].

Обидві країни пообіцяли поважати права національних менших на своїй території і сприяти покращенню їхнього становища. Декларація ще раз підтверджувала історичні й етнічні зв'язки між державами.

Перейдемо до 1991 року, коли 2 грудня Республіка Польща першою із-поміж зарубіжних країн визнала державну незалежність України, а вже 8 січня 1992 року між двома країнами встановлено дипломатичні відносини [1, с. 115].

Польща погодилася допомагати Україні інтегруватися в західноєвропейські організації, насамперед НАТО і ЄС. Представник МЗС України так образно визначив головний напрям співпраці з Польщею: «Для України шлях через Москву веде до Сибіру, а через Варшаву – до Парижа» [2, с. 73].

Ключовими напрямками етапу з 2010 по 2022 роки для двох країн було реформування, розширення економічних контактів між Україною та Польщею, підтримка й допомога Польщі у питаннях інтеграції України в європейську спільноту та скасування візового режиму для українців. Сьогодні розвиток партнерства між Україною та Польщею відповідає національним інтересам обох держав [7].

Під час російського вторгнення в Україну 2022 року на усіх міжнародних майданчиках Польща засуджує російську агресію проти України, займає рішучу позицію на підтримку територіальної цілісності і суверенітету України в міжнародно визнаних кордонах та послідовно підтримує політику санкцій ЄС щодо Росії. Громадяни Польщі виходять на численні протести проти російського вторгнення в Україну, також Польща прийняла на себе більшу частину українських біженців, передає Україні протитанкову зброю, боєприпаси та амуніцію для українських військових.

Своїми вчинками Польща нам ще раз довела, що вона і є тим вірним сусідом, який поважає державний кордон України та її громадян, який, певною мірою жертвуючи власним добробутом, намагається досягнути справедливості і миру для нас.

Задля формування висновку слід взяти до уваги вислів французького поета Поля Валері: «Історія є тією найгіршою речовиною, яку виробила хімія людського інтелекту, оскільки в історії можна знайти приклади будь-чого: і високих злетів, і глибоких падінь». Історія взаємин українського та польського народів, незважаючи на наявність негативних епізодів, сьогодні спрямована лише на формування позитивного іміджу, чому сприяє